

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particulari : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 898/1935.

† Necrolog.

Cu durere comunicăm Ven. Cler diecezan, că M. On. Emil Ostate, protopop emerit, asesor consistorial și paroh în Măierişte în ziua de 28 Februarie crt. a repaostat în Domnul în anul al 56-lea al vieții și al 31-lea al preoției sale.

Preoții dicezani pentru odihna sufletului repaostatului Frate vor aduce la altarul Domnului sufragiile pii indatinat.

Oradea, 5 Martie 1935.

No. 641/1935.

Protopopii și preoții în Comitetele Agricole.

Spre cuvenită orientare a Frașilor Protopopi și Preoți comunicăm mai jos adresa No. 23464/1935 a Ministerului Agriculturii și Domeniilor în chestia colaborării Clerului în Comitetele Agricole.

No. 23464/1935.

Alăturat, avem onoare a vă înainta în copie, Jurnalul Consiliului de Miniștri No. 188/1935, rugându-vă ca în conformitate cu dispozițiunile sale să binevoii a pune în vedere Prea Cucernicilor Protoerei că fac parte din comitetele Agricole județene și că deci, în această calitate, urmează :

a) A lua parte activă la lucrările comitetului și a da tot concursul lor în aplicarea planului de lucru și a dispozițiunilor luate de acest comitet.

b) A îngriji ca preoții ce vor face parte din Comisiunile Agricole comunale să dea tot concursul și să depună toată stăruința, pentru a corespunde astfel rolului pe care am înțeles să li-l rezervăm, prin participarea lor în aceste comisiuni.

Oradea, 9 Martie 1935.

Ministerul
Agriculturii și Domeniilor
V. Sassu.

Curatorul bisericesc român-unit din Filia Dumuslău.

I. În ziua de 17 Martie a. c. se va ținea la casa primcuratorului din filia Dumuslău, jud. Sălaj, licitație publică pentru darea în întreprindere a lucrărilor din lemn a unui iconostas.

II. Zugerăvirea unui iconostas necesar bisericii, pe care aceasta filie o edifică.

Lucrarea se va adjuceca d. m. ora 3. în sarcina celui mai avantajos ofertant și care va prezenta mai serioase garanții asupra execuției și a prețului.

Iconostasul va avea înălțimea de 5.60 metri și lățimea de 5 metri (înălțimea păreților este de 3.10 metri până sub boltitură). Fiecare concurent va prezenta în plic închis un plan de execuție și un deviz de cheltueli, cu oferta. Ofertanții vor aduce la licitații și un tablou executat de ei.

Informațiuni detaliate se pot primi în orice zi la Oficiul parohial din Doh.

Curatorul bisericesc.

No. 14/1935.

Concurs la postul de cantor din Mecențiu.

Curatorul bisericii din parohia Mecențiu, Jud. Sălaj, Protopopiatul Tășnad, prin aceasta publică concurs pe ziua de 31 Martie crt. la postul de cantor, pe lângă următoarele retribuțiuni :

8 (opt) jug. pământ arător, 3 (trei) jug. fânaș, drept de pășunat la 3 (trei) vite, locuință cu două camere și bucătărie, o grădină de 700 st. p. și stoalele indatinat.

Concurenții se vor prezenta în persoană într'ou Duminecă sau sârbătoare până la 31 Martie a. c. când se va pronunța curatoratul asupra alegerii.

Doritorii a ocupa acest post, pe lângă cererea adresată Oficiul parohial local, vor ma alătura diploma de cantor precum și un certificat de bună purtare eliberat de Preotul concurentului.

Mecențiu, 2 Martie 1935.

Curatorul.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Venerabilului Frate Petru Gerlier Episcop de Tarbes și Lourdes

Pius PP. XI.

*Venerabil Frate,
mântuire și binecuvântare apostolică.*

Nu putem tăcea, ci dimpotrivă trebuie să te laudăm foarte mult, că ai îmbrățișat cu atâta grabă și bunăvoință sfatul primit dela Fiii Noștri iubiți, Cardinalul Francisc Bourne, — pe care îl deplângem că a încetat din viață de curând — și dela Cardinalul Ioan Verdier Arhiepiscopul Parisului, — anume de a orându-i ca la Lourdes, la peștera miraculoasă a Neprihănitei Fecioare, în Aprilie viitor, să aibă loc un triduu de devoțiuni publice, întocmit astfel încât în timpul acelor trei zile și nopți care vor încheia anul jubileului mântuirii, extins la toată lumea catolică, să fie celebrate acolo liturgiile tot timpul și fără întrerupere.

Intr'adevăr cum s'ar putea încheia și încununa mai potrivit și mai demn aceste serbări centenare? Binefacerile care decurg din opera prea-sfântă a Mântuitorului nostru sunt multe și mari. Însă dumnezeiasca Euharistie, oarecum centrul minunat al vieții creștine și rostul ei cel mai de seamă, precum și Jertfa depe Golgota, perpetuată în mod nesângeros prin Euharistie, sunt daruri de așa fel, încât nu numai mintea omului nu-și poate închipui altul mai mare, dar pare chiar că nici puterea nemărginită a lui Dumnezeu și milostivirea Lui nu putea da mai mult.

Toți creștinii așa dar să-și îndrepte gândul pios spre această dumnezeiască Taină a Altarului, acum când s'au scurs 19 veacuri dela primirea unei atari binefaceri. În râurile de har ce curg din ea să-și spele greșelile și să-și ispășească păcatele. Nevoile și necazurile lor de care se văd atât de împovărați, să le încredințeze cu încredere Aceluia care singur le poate îndulci, le poate ușura și ridica la cele cerești. Dacă vor putea — și avem nădejde întemeiată că foarte mulți vor putea — ei să meargă la Lourdes din toate părțile lumii, din toate neamurile ca acolo, fără deosebire de naționalitate, uniți în legătura frățescă a credinței și dragostei, să implore în rugăciuni fierbinți pe »Tatăl milostivirilor și Dumnezeu a toată mângâierea«, prin mijlocirea ocrotirii nelipsite a Fecioarei Născătoare de Dumnezeu, Cea ferită de păcatul strămoșesc. Deoarece credem că nu s'a întâmplat fără un deosebit gând a Cerului, ca în cuprinsul acestui timp sfânt, în care se sărbătorește Jubileul Mântuirii neamului omenesc, să se împlinească 75 ani dela arătările supranaturale ale Maicii slăvite a Răscumpărătorului dumnezeesc în peștera din Massabielle.

Într'adevăr mai mult ca oricând avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, de dobândit prin rugăciune;

au nevoie popoarele, neamurile, are nevoie toată societatea omenească și statele. Relele care ne bântuiesc în prezent sunt atât de apăsătoare și grele, încât abia se poate întrezări vreo ușurare; relele însă care ne amenință în viitor, neliniștesc și îngrijorează sufletele. Dar mai presus de toate trebuie să deplângem că în multe locuri se reintroduc moravuri de ale păgânilor; și că învățătura acestora, care se împotrivesc celei cerești aduse de Îsus Christos, este proslăvită sus și tare. Unde păcătuiește prin răzvrătire fructia minții omenești, trebuie tot ea în primul rând să ispășească pedepșa. Și de fapt, precum constatăm cu adâncă mâhnire a sufletului nostru părintesc, după ce Dumnezeu a fost disprețuit, legea Lui nesocotită și ajutorul Lui disprețuit — nici un remediu potrivit nu mai poate fi aplicat atâtor rele îngrămădite la un loc. Cât timp oamenii se silesc a-și întemeia pacea și bunăstarea, siliți și mânați numai și numai de iscusința și înțelepciunea omenească, este în afară de orice îndoială că nu o pot prinde sau dacă au prins-o le scapă îndată.

Drept aceea noi toți câți ne mândrim cu numele de creștin și ne hrănim din credința divină, să cerem cu stăruință pentru bolnavul neam omenesc vindecarea dela Dumnezeu, dela care singurul îi poate veni. Ceeace Noi am propus lumii catolice ca ea să ceară anume și să dobândească prin marele jubileu universal extraordinar, (cfr. Const. Apost. »Quod nuper« din 6 Ianuarie 1933; — »Quod superiore anno« din 2 Aprilie 1934); acelaș lucru să fie implorat prin apropiatele rugăciuni din Lourdes și prin atâtea sfinte liturgii mai presus de toate, ca stingându-se dușmăniile care au încolțit din toate părțile și înlăturându-se peste tot liniștea, să surzâză sufletelor, popoarelor și neamurilor adevărata pace creștină adică acea pace, pe care Christos cel nou-născut a adus-o în cântările îngerești, pe care Christos înviat din morți a dăruit-o ucenicilor, pe care înălțându-se la Tatăl, El a lăsat-o tuturor drept moștenire sfântă. Fecioara Maria care, cu voia Domnului, a săvârșit și încă săvârșește atâtea minuni în peștera din Massabielle, să binevoiască a asculta cu bunătate glasurile celor ce i se roagă cu smerenie. Să dobândească ea înșfârșit dela Fiul ei înduplecat vremuri mai fericite pentru societatea omenească greu încercată, astfel încât lumina adevărului și a virtuții să strălucească sufletelor orbite — mai ales acelora care se fălesc pe față și cu îndrăzneală de răzvrătirea lor împotriva lui Dumnezeu —; să fie readuși pe calea dreaptă cei îndepărțați și rătăciți, să fie dată apoi bisericii peste tot libertatea cuvenită, iar tuturor

popoarelor bună înțelegere și adevărată prosperitate.

Râvna acelor care cu puteri unite se străduiesc la înfăptuirea acestui gând, mărește speranța noastră într'un rezultat fericit. De oarece, pe lângă că ei și-au propus să pregătească cu mare sârguință cele necesare ca să poată veni la Lourdes credincioși din cât mai multe națiuni pentru a lua parte la aceste serbări sfinte, — în gând lăudabil s'au și decis să îndemne pe toți creștinii, ca fiecare în eparhia sa, în frunte cu șefii spirituali, să se unească pentru trei zile cu solemnitățile din Lourdes prin săvârșirea de Sfinte Liturghii anume orânduite în tot locul. Din care cauză în aceste zile toată suflarea catolică, dela răsăritul soarelui până la apus, într'un singur gând și glas își va ridica rugătoare mâinile la Dumnezeu și la Preacurata Sa Maică spre a obține milă, pace și mântuire. Într'adevăr o priveliște grandioasă aproape cerească, Venerabil Frate, pe care Noi o prevedem de pe acum cu nespusă mângâiere sufletească. Ea ne aduce aminte cuvântul lui Malahia prorocul, care luminat de sus pătrunsese tainele timpurilor viitoare grăind în însuși numele lui Dumnezeu: »Dela răsăritul soarelui până la apus, numele meu s'a mărit întru neamuri, și în tot locul se jertfește și se aduce numelui meu jertfă curată« (Mal. 1, 11). Deși aceasta se

face ziua și noaptea pe tot globul pământesc fără întrerupere, totuși avem încredere că în răstimpul acestor zile se va face cu tot focul dragostei.

Lumea dezbinată de grija bunurilor materiale și frământată de neînțelegeri va vedea deci întreaga familie a creștinilor, unită într'un singur gând, într'o credință și într'o singură rugăciune, cerând iertare celor greșiți, pâine celor flămânzi și în sfârșit lumina adevărului și limanul mântuirii tuturor celor rătăciți.

Întemeiat pe această îmbucurătoare speranță dorim și cerem dela Domnul roade bogate ostanelilor voastre; și anume ca evlavia credincioșilor către dumnezeiasca Jertfă a Altarului să crească tot mai mult prin aceste sărbătoriri. Dar și până atunci Binecuvântarea Apostolică, pe care o împărtășim în Domnul cu cea mai mare dragoste atât ție, Venerabil Frate, cât și tuturor celor ce se sârguesc în acest scop — și în primul rând Iubitului Nostru Fiu Card. Ioan Verdier, Arhiepiscopul Parisului — precum și acelor care vor lua parte cu pietate la aceste solemne rugăciuni, — să fie mărturia iubirii Noastre părințești și mijlocitoarea harului ceresc.

Dat în Roma la Sfântul Petru în 10 Ianuarie anul 1935, al Pontificatului Nostru al 13-lea.

PIUS P. P. XI

Francisc Hossu Longin și Biserica Unită.

Rar credincios al Bisericii noastre, care să fi păstrat cu atâta pietate semnele tuturor legăturilor ce a avut cu diferiții noștri chiriarhi ca Fr. H. L. decedat la 12 II. 1935 în Băsești—Sălaj. Corespondența sa și a familiei sale, încredințată pentru păstrare Bibliotecii Universității din Cluj, constituie o adevărată arhivă publică, de cel mai mare interes, pentru toți doritorii de a cunoaște trecutul nostru cultural.

Spicuim din această bogată și interesantă corespondență câteva file păstrate în legătură cu marii noștri chiriarhi din ultimii 50 de ani.

Se știe că nemuritorul nostru mitropolit *Ioan Vancea*, voia să organizeze prin sinoade nu numai clerul, ci și poporul său credincios. Prin cele două sinoade provinciale ce a convocat și prezidat în 1872 și în 1882, el a trezit un viu interes pentru sinodalitate și în cercurile mirenilor noștri. Semnalul l-au dat frunțașii din Sălaj și Bistrița—Năsăud. La el s'au raliat și alții. 14 intelectuali din Deva și împrejurime țin o »conferință« la 24 V. 1882 în numitul oraș, de unde înaintează o cerere semnată de Ion Simonaș, ca președinte, de Liviu Iancu și Fr. H. L. ca secretari, pentru a se admite participarea elementului mirean la reprezentarea sinodală în proporția de două treimi din acest element și o treime din cler.

Neputându-se satisface această cerere, episcopul de atunci al Lugojului *Victor Mihalyi*, solicită în alt chip colaborarea elementului mirean la viața noastră bisericească. La 10 (22) II. 1883, el îi trimite lui Fr. H. L.: a) Statutele pentru regularea învățământului elementar din școlile eparhiei de acolo; b) Decretele sinodului provincial I ținut la Blaj în 1872, c) Statu-

tele diecezane pentru organizarea oficiilor eclesiastice ale sinodului din Lugoj dela 12—18 XI. 1882; d) un exemplar din cuvântarea sa pastorală dela 7 III. 1875. — La propunerea vicarului de Hațeg, mai târziu canonic de Lugoj, Beniamin Densușianu, episcopul V. Mihalyi numește la 1 VII. 1883 pe Fr. H. L. reprezentant al eparhiei sale în consiliul județan pentru pensionarea învățătorilor români uniți. Bunele raporturi dintre Fr. H. L. și chiriarhul său continuă. La 16 (28) VIII. 1883, acesta îl întreabă, dacă poate da mână de ajutor la revizuirea socotelilor fondurilor eparhiale pe 1882 și la asigurarea capitalurilor fondationale, împrumutate la vreo 300 de datornici? — Fiind nevoit, apoi, acest episcop să stea la Deva lângă împăratul rege Franz Iosef între 14 și 22 IX. 1887, el a profitat de ospitalitatea acestui bun credincios al său. După plecare, arhierul i-a mulțumit dându-i o piatră cu cinci mozaice: Sânt. Petru în Vatican, Coloseul, Forul Roman, mormântul Ceciliei Metella și în mijloc, Capitoliul. Doamnei Elena, născ. Pop de Băsești, i-a gratificat o frumoasă cruce din mozaic cu monograma lui Christos din timpul lui Constantin cel Mare și cu semnele răstignirii, ambele din Roma. — La 26 IX. 1897, V. Mihalyi, atunci mitropolit în Blaj, îl roagă pe Fr. H. L. să binevoască a-l înlocui la sarcina de nănaș (patrinus) cu ocaziunea miruirii elevului din cl. IV. de liceu Acaciu Petrovay, dându-i în numele său o piesă de 20 franci — aur. La 5 X. 1897, acesta raportează din Deva că s'a achitat de însărcinarea primită. — În fine, la 3 (16) II. 1909, mitrop. V. Mihalyi îi cere informații cu privire la Banca de credit din Deva (Dévai hitelbank), care voia să cumpere cantități mari de porumb dela mitropolia din Blaj. N'avem

urme, dar credem că Fr. H. L. a satisfăcut și această cerere a chiriarhului său.

Felicitând în 1902 pe milostivul episcop *Mihail Pavel* dela Oradea cu prilejul jubileului său de 50 de ani de preoție, acesta îi trimite o mulțumire »fierbinte« din Slatina Maramureșului la 1 IV. 1902, unde în curând avea să-și doarmă somnul de veci.

Cu episcopul *Dimitrie Radu* încă a întreținut legături din cele mai onorabile. De câte ori acesta trecea prin Deva în vizite oficiale sau și canonice, nu uita să treacă prin casa acestui distins eparhiot al său. În 1903, când a prăznuit o jumătate de veac dela întemeierea eparhiei, el a invitat și pe Fr. H. L. să participe la lucrările vastului comitet mixt de clerici și mireni pentru aceste serbări jubilarie din 14 VI. 1903.

Cele mai strânse și mai însemnate legături le-a avut, însă, cu »vărul« său, episcopul de Lugoj întâi, de Gherla pe urmă, *Vasile Hossu*. Acesta îl întreabă din Blaj la 30 XII. 1892, dacă n'ar fi înclinat să participe la pelerinajul românesc ce se proiectează la Roma pentru anul următor? Acest pelerinaj ar fi »ocasiune minunată de a face, ca frații noștri din ginta latină să vorbească despre noi«. Neparticipând la acest pelerinaj, el nu uită să-i trimită o caldă salutare »dela umbra columnei lui Traian«. — F. H. L. avea să participe cu doamna Elena și socrul să G. Pop de Băsești la pelerinajul din 1908. La 12 V, 1898 îl vestește din Blaj că proiectatul semicentenar al adunării naționale de pe câmpia libertății nu se poate ține. În Blaj sunt trei companii de soldați și 60 de jandarmi pentru a împiedeca orice manifestație românească. Pe deasupra, comuna Blaj e amendată cu vreo 1000—2000 floreni-aur, »arunc comunal pentru miliție«. — Aducându-i-se mereu învinuirea că primejduiește interesele naționale ale Bisericii Unite prin participarea sa sistematică la conferințele episcopatului catolic al Ungariei,

episcopul V. Hossu scrie din Lugoj la 3 XI. 1904 »Era mai comod pentru mine a rămânea prin Italia, dar dacă nu veniam la conferința episcopescă din 19 Octomvrie, atunci meritam condamnarea neamului«. — La 15 IX. 1905 scrie din nou, tot de acolo, ce interese mari, bisericești și școlare cer să avem în Deva un paroh român unit. Acesta ar putea îngriji nu numai de sufletele credincioșilor săi de acolo, ci și de instrucția și educația religioasă a numeroșilor elevi români uniți dela școlile din acest oraș. Cere ca el, Fr. H. L. și fratele său Alexandru, bunii lui veri, să-i dea tot sprijinul în direcția aceasta, Să n'aibă teamă că vor fi învinuiți de proselitism religios. Ortodocșii încă au înființat astfel de parohii în Blaj și în Năsăud, deși nu aveau familii credincioase de ale lor în aceste orașele. Parohii lor făceau exclusiv pe cateheții elevilor ortodocși dela aceste școli. Un rol asemănător o să îndeplinească și parohul unit din Deva. — Cu toată bunăvoința celor doi veri, idealul bunului episcop nu s'a putut împlini atunci, ci ceva mai târziu. — La 28 XI. 1912 scrie din Gherla că noua episcopie de Hajdudorogh s'a organizat împotriva și fără cea mai mică conlucrare din partea noastră, apoi adaugă: »Va veni timpul — dacă vom fi noi oameni la loc — că se va repara răul ce ni s'a făcut«.

Deși n'a fost arhiereu, numai preot-canonice, amintim că și *Augustin Bunea* l-a învrednicit de prietenia sa. Felicitându-l Fr. H. L. la aniversarea a 25-a a preoției sale, Aug. Bunea îi mulțumește, din Blaj 17 XII. 1906, »câci foarte mult te prețuiesc îi, scrie el, pentru caracterul tău întreg, pentru inima ta de aur, și pentru multul bine ce l-ai făcut neamului românesc«.

Iată de ce numele lui Fr. H. L. se va rosti totdeauna cu evlavie și cu recunoștință.

P. Ioan Georgescu.

Un mucenic modern: Episcopul Malețchi.

Cetind viața lui retrăiești în plin-veacul al XX-lea timpuri catacombice. Prin fața sufletului îți trec tablouri fugare depe vremea celor dintâi creștini: cu liturghii celebrate după ușile încuiate, la mucuri fumegânde de opaițe, cu cucernici creștini cari setoși ascultă Cuvântul Adevărului, eșit din gura apostolilor încadrată de bărbi stufoase, cu pleoape obosite de veghieri, cu genunchii tremurânzi de atâta umblat și de atâta suferință...

Iată tabloul vieții celui mai nou mucenic, Administrator Apostolic al Leningradului, episcopul Malețchi.

* * *

Episcopul Malețchi s'a născut în 1861 în Petrograd, unde străbunii lui au imigrat din Polonia. Îmbrațându-și cariera preoțească, el termină studiile teologice în Seminarul din Petrograd și fu hirotonit preot în anul 1884.

Dupăce funcționează timp mai îndelungat ca preot în diferite parohii din Rusia, ajungând să fie chiar vicar al catedralei din Minsc, el se hotărăște să plece la Torino pentru a studia instituțiile de educație a Părinților Salezieni. Întors peste câțiva ani la Petrograd înființă

și el două institute după modelul celor din Torino, pe cari le conduse cu multă dragoste și cu mult zel până la eruperea revoluției bolșevice din 1917, care-i nimici într-o clipă toată truda lui de 30 de ani.

El însă nu se descurajază, rămâne la postul său și lucrează și mai departe cu toate piedecile ce i-le pune în cale noua stare de lucruri în Rusia ateistă. Dacă-l alungară din institutele sale de educație a tinerimii, el caută pe altă cale să-și îndeplinească misiunea sa de apostol a lui Hristos: trecând din casă în casă, își caută credincioșii, pe cari îi mângăie, îi întreabă și-i îmbărbătează.

În anul 1923 însă guvernul sovietic îl arestează și sub învinuirea că este antirevoluționar, judecătorii bolșevici îl judecă la doi ani temniță grea. Dupăce-și ispășește pedeapsa într'adevăr grea pentru un om de vârsta lui, trimisul Papei, arhiepiscopul D'Herbigny, îi dă întâlnire în taină, și-l hirotonește episcop, numindu-l totodată Administrator Apostolic al eparhiei Leningradului.

Ca Administrator Apostolic avea oneroasa datorie de a cerceta parohiile văduvite din eparhia sa, de a

aduna pe credincioșii catolici, a le celebra sf. Liturghie, a le administra sf. Taine. Numai cine cunoaște ura evreo-ateistilor din Rusia bolșevică pentru tot ce e creștin și mai ales catolic, poate să-și dea într-o mică măsură seama de sarcina misiunii ce-l aștepta pe moșneagul episcop... Și numai singur Dumnezeu, Cel a toate știutor, știe câtă mângăiere a dus acest moșneag fiilor săi sufletești, trecând din sat în sat, din oraș în oraș și propovăduind peste tot locul, de cele mai multe ori în surdină, dar totdeauna cu toată puterea convingerii, Cuvântul Domnului. Huiduit și batjocorit, nu odată bătut și chinuit, având ochii 'n patru pentru a evita cursele vrășmașului, își îndeplini el misiunea sa cu adevărat apostolică. Celebrând sf. Liturghii prin pivniți și prin codri, deopotrivă de întunecoși, împărțind mângăiere și propovăduind adevărul, cutreeră mulți ani dearândul vasta sa eparhie, până când în anul 1930 agenții organizației secrete a poliției G. P. U. îl arestează și-l transportează într'un lagăr de concentrare din Siberia.

După câțiva ani de suferință — cea mai grea, de sigur, de a nu putea liturghisi — și de nespuse lipsuri de tot felul, îi reușește să fugă și, rătăcind din loc în loc, ca cerșitor pe granița mongolo-chineză se adăpostește într'un cătun de munte, unde hrănindu-se ca vai de lume cu rădăcini și cu coceni de varză — își continuă activitatea apostolică, slujind sf. Liturghie noaptea, într'ascuns, încunjurat de o mică ceată de copii nevinoși.

Timp de 4 ani trăi astfel moșneagul-episcop, până când în anul trecut Domnul se îndură de el, și soco-

tindu-i măsura suferințelor lui împlinită, îl eliberă. Guvernul polon cere și primește extradarea lui în schimbul unor bolșevici din Polonia. Bolnav, zdrobit și frânt de drum, de suferințe și de vârstă, debarcă în sfârșit în gara din Varșovia, cu o legăturică subțioară — toată averea lui — îmbrăcat în zdrențe de moșic, — dar cu crucea de episcop pe piept. Aici îl primește Nunțiul papal și-l transportă imediat în spital. Era însă prea târziu; medicii nu-i mai putură ajuta. Încătușat de patul suferințelor nu se mai putu ridica nici măcar pentru a sluji o sf. Liturghie de mulțumită... Își mai dictă doar cel din urmă raport către Preafericitul Părinte, căruia-i exprimă pentru ultima oră omagiul său filial, apoi împărțit cu sf. Taine ale muribunzilor, în ziua de 17 Ian. a. c. își dădu nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

Trupul lui, care nu cunoscuse în viață odihna, acum fu așezat spre odihna vecinică în biserica catedrală din Varșovia. Ultima sa dorință fu, ca crucea sa arhierască să fie trimisă la Roma, Sf.-lui Părinte, »alfa« și și »omega« pământească a toată puterea ierarhică în Biserica lui Isus Hristos.

* * *

Iată descrierea scurtă a vieții de mucenic, a episcopului Leningradului. Fie ca pilda acestei vieți, plină de jertfele abnegării până la cel mai înalt eroism, de dragoste pururea arzândă pentru Isus, de zelul neobosit pentru mântuirea sufletelor să încălzească și inimile noastre și să le ojelească în lupta grea ce o ducem azi întru păstoria turmei lui Hristos.

Simion Gocan.

Nihil sine Deo.

Nici o țară din lume nu are cuvinte atât de frumoase în emblema sa ca și România. Nimic fără Dumnezeu! Dacă am vrea să fim credincioși acestei devise, ar trebui să facem, ca să dispară din toate legiunile noastre elementele păgânești. La lumina acestor cuvinte foarte cu greu putem înțelege: cum poate exista în țara noastră creștină învățământ comercial și profesional lipsit de educația religioasă.

Ne plângem de lipsa îngrozitoare de onestitate și cinste din viața noastră economică; vedem cu groază debandada din viața noastră financiară; privim lupta, pe care o duce România de 15 ani, ca să-și aibă un budget dacă nu excedentar, dar cel puțin echilibrat, și nu avem curajul, s'o spunem pretutindeni, că nimănui nu e mai necesară convingerea religioasă și soliditatea morală, decât aceluia, prin mâinile cărora trec banii țării, truda și sudoarea noastră a tuturor. Veșnic ne văicărim, că ne lipsesc oamenii de caracter, dar nu luăm măsuri, ca să zidim conștiință curată în inimile viitorilor noștri financiari.

Programa învățământului normal, întocmită de

Spiru Haret, nu prevedea în cursul superior educație religioasă pentru viitorii luminători ai satelor. Și ni e frică de câte un nou atentat la viața neamului, de câte ori se debate noua reformă a învățământului secundar sau normal. Totdeauna ne răsare câte un filosof luminat, care propune cu inverșunare »deparazitarea« învățământului de studiul religiunii. Rezultatul se vede: azi avem mai mulți analfabeți, decât pe timpul, când aveam învățători cu doi ani de normală, dar crescuți în frica lui Dumnezeu și în curățenia morală.

Nihil sine Deo! — și totuși cu toate legile noastre de repaos dominical, și în Ardeal, dar mai ales în Vechiul Regat, cele mai multe târguri săptămânale sau de țară le avem puse pe ziua sfântă alui Dumnezeu. S'apoi știm, ce se petrece la târguri, și cine ascultă sf. slujbă. Dar mai știm și altceva, că este un Dumnezeu peste noi, care nu mult va tolera să ne batem joc de El. De altfel îi vedem cu ochii sbiciul, că Doamne rău ne mai merg treburile!

Nihil sine Deo! — și totuși în Senatul țării în

ziua de 6 Martie anul Domnului 1935, numai doi bărbați au votat în contra noului cod penal, care în articolul 482 permite uciderea copilului, dacă e în primejdie vieța mamei. În vechiul cod era pedepsit aspru săvârșitorul sau cooperatorul avortului, și fapta era socotită de crimă; iar acum numai doi se găsesc, care să-i zică și [pe mai departe crimă. Sărmanul Domn Camil Manuilă, cum s'a bucurat zilele trecute, când a constatat, că în România suntem peste 19 milioane și că nu peste mult vom fi 20.

Această creștere provine de acolo, că sub oblăduirea vechiului cod nu se ucideau mai mult decât 150.000 de copii la an; dar deacuma înainte articolul 482 o să fie prăpăstia fără fund, care va înghite pe toți copilașii nedoriți. De articolul acesta nu se pot bucura decât vrășmașii neamului nostru. Și nu cred să fie un om cu mintea întreagă în țara aceasta, care să creadă și numai un moment, că permiterea avortului, va aduce îmbunătățirea situației demografice și scăderea mortalității la noi în țară.

Se știe doar, cum grasează azi disordinea morală; și o femeie care va vrea să scape de copil, n'are decât să-și vadă primejduită vieța prin naștere, și imediat va scăpa de sarcina nepoftită. Și cine nu

va găsi pretexte? Articolul 482, e așa de larg, încât toți păcătoșii de ucigași îl vor putea interpreta cum le va pofti inima. Ei și iadul vor avea folos, dar neamul românesc, niciodată.

Episcopii noștri și-au spus cuvântul, și-au rugat Senatul țării, să nu legifereze în contra voinții lui Dumnezeu și să nu subscrie sentința de moarte a neamului. Au arătat aspra poruncă alui Dumnezeu: Să nu ucizi! Infățîșat-au preponderența sufletului nemuritor, care însătoșează după veșnicia fericită. Arătat-au primejdia națională, ce ar rezulta din această lege. Au apelat în sfârșit la sentimentul de echitate și de justiție a Senatului, rugându-l, să, nu ia dreptul cel mai sfânt, *dreptul la vieță*, dela sute de mii de copii. Au fost ascultați, și atât.

Îmi aduc aminte cu groază de cuvintele învățatului Plautus: »Ego illum periise duco, cui perit pudor«. Și noi îl socotim pierdut pe acela, căruia i-a pierit sentimentul de pudoare. Și-l credem și mai nefericit pe acel neam, care cu legi contrare voinții divine, vrea să-și asigure un viitor. Dacă: Nihil sine Deo — atunci nici neamul nostru nu-și poate crea viitorul, decât în perfectă conformitate cu legile veșnice și imutabile ale lui Dumnezeu. *Păr. Ioan Chișiu.*

Șezătorile AGRU-lui.

Conferința D-lui Zenovie Pâclișanu.

Episcopia Română Unită din Oradea și Români de aici în zilele de 9 și 10 Martie au avut neprețuita fericire ca să aibă în mijlocul lor un oaspe rar.

D-l *Zenovie Pâclișanu* membru corespondent al *Academiei Române* și *Director general la Presidenția Consiliului* a răspuns invitației AGRU-lui diecezan Oradea de a inaugura ciclul de conferințe al acestei asociații. Cine n'a auzit de bogata activitate istorică a d-lui *Zenovie Pâclișanu!*

Autorul severelor și substanțialelor studii istorice: „*Vechile mânăstiri românești din Ardeal.*” — *Alegerea arhierilor.* — *Din istoria bisericească a Românilor ardeleni.* — *Corespondența din exil a Episcopului Inochentie Micu Klein.* — *Teologul vlădicilor Uniți și Luptele politice ale Românilor ardeleni,* a venit la noi ca să ne vorbească despre una din cele mai captivante probleme istorice din trecutul nostru național, despre: „*Rolul Bisericii Române Unite în politica națională.*”

Era firesc ca personalitatea culturală și faima științifică de care se bucură distinsul conferențiar, să stârnească interes unanim în toate cercurile românești dela noi și de aceea, încurând, sala festivă a municipiului, obișnuita sală de conferințe a Orăzii, devine neîncăpătoare.

La ora 18 și 10 apare conferențiarul, căruia publicul îi anticipează aplause bogate.

Președintele AGRU-lui diecezan Oradea, d-l *Dr. Victor Gherman* talmăcește gândurile luminoase, care au determinat asociația ce conduce ca să angajeze acest ciclu de conferințe. Își exprimă apoi nespusa fericire ce încercăm, având în mijlocul nostru o personalitate cu un atât de înalt prestigiu cultural.

Începe apoi distinsul conferențiar. La început lin, metodic dă o serie de indicații preliminară asupra stărilor politice din principatul Ardealului din veacurile anterioare unirii Românilor cu Biserica Romei. Organizația politică-constituțională a principatului Ardealului, cu cele trei națiuni, nu permitea ca Românii să se afirme ca națiune, pe un pământ unde ei erau considerați numai ca plebe tolerată. Prin diploma a II Leopoldină din 1701 se prevăd însă drepturi și pentru poporul Românesc. Întâiul bărbat politic al nostru e *Inochentie Micu Klein* episcop al Blajului. El e acela, care avu mai întâi înalta inspirație, ca în numele întregului popor Românesc să ceară drepturi pentru neamul nostru. Lupta lui dintre anii 1736—1744 a fost cea mai formidabilă luptă politică ce a încercat vr'odată un român. O luptă vehementă și fățișă contra însăși constituția marelui principat al Ardealului. Această luptă politică numai la aparență a fost purtată de

către Inochentie Micu singur, căci în jurul lui se grupaseră protopopii Bisericii sale, cari îi ofereau sprijin moral și material și cari reprezentau însăși aspirațiile poporului de jos.

În numele acestui popor ceru episcopul drepturi pentru poporul Românesc, *care pe acest pământ al Ardealului, din punct de vedere etnic se bucură de prioritate față de toate celelalte neamuri, el e cel mai numeros în aceste locuri și poartă cele mai mari sarcini ale țării*. Acestea sunt argumentele pe care se razimă acest Român fanatic și prin care a reușit să clatine temeliiile politice ale Ardealului. Dar iureșul acesta politic venit din partea unui om, care nu știa să cruțe și nu se știa menaja nici pe dânsul i-au pregătit exilul.

El nu se astâmpără însă nici aici și spiritul de „frondă” ce a existat în Biserica Română Unită, după exilarea lui Inochentie timp de o serie de decenii se datorește activității acestuia, care prin scrisori și prin contact direct cu teologii români ce studiau la Roma, a urmărit și de aici isbândirea planurilor politice, pe cari le trasase în timpul păstoririi sale.

Activitatea lui *Inochentie Micu* avu răsunat adânc în viața poporului Român din Ardeal și preoțimea română unită n'a uitat postulatele politice formulate de păstorul înaintaș.

Dovadă ne servește a doua manifestare politică românească dârză; petiția „*Supplex Libellus Valachorum*”, din 1791, *care porni de astă dată nu dela episcop ci de jos, dela protopopi*. Vicarul Năsăudului, *Ioan Para* și protopopul *Petru Maior* au fost între frunțașii cari inițiază acest memoriu politic în care se păstrează însă spiritul de argumentare al episcopului Inochentie. Centrul de gravitate românesc se mutase de astădată la Oradea, la curtea episcopului *Ignatie Dărăbant*, căruia: se adresau toți frunțașii neamului nostru și care trimise petiția împăratului.

Un moment cultural al acestei mișcări e „*Istoria pentru începutul Românilor*” (1812) a lui *Petru Maior* care a încălzit sufletul multor generații pentru crezul nostru național. În favorul răsurnetului adânc ce a avut această operă în sufletul urmașilor, conferențiarul citează *Memoriile* episcopului Popea, în care acesta talmăcește fanatismul extraordinar ce-l trezise în sufletul generației sale lectura cărții lui Maior.

Conferențiarul analizează apoi spiritul naționalist din școlile Blajului, unde profesorii dela catedră propagau programul politic al neamului nostru. *Timotei Cipariu*, *Simeon Bărnuțiu*, *Aron Pumnul*, prin lecții și discuții pregăteau spiritele pentru vremurile viitoare. De aceea nu e o întâmplare că întâia gazetă politică românească a *Ardealului răsare la 12 Martie 1838 la Brașov, inițiată de un teolog al Blajului, de Gheorghe Barițiu*. Timp de 10 ani ziarul teologului blăjan pregătește sufletul românesc pentru evenimentele tumultuoase din 1848—49.

Timotei Cipariu n'a fost numai un filolog și istoric distins ci și un luptător politic îndrăzneț. Prin „*Organul Luminării*” din 1847, care în 1848 deveni „*Organul Național*” el pregăti poporul românesc pentru revendicările noastre naționale. El e cel care încă înainte cu o lună de adunarea națională de pe *Câmpia Libertății* formulă în gazeta sa principiile politice care aveau să fie exprimate prin memoriul redactat în adunarea națională din 3/15 Maiu.

Și însuși memoriul prezentat *împăratului la Ölmütz* în 25 Februarie 1849 de către delegația românească, ce avea în frunte pe *Andrei Baron de Șaguna*, prin care se cerea unirea Românilor din *Ardeal, Banat, Bucovina și Părțile Ungurene și i se oferea împăratului titlul de mare principe al Românilor* a fost redactat de către un fiu al Bisericii noastre, de către *Ion Maiorescu*.

Paginile de luptă națională de după această dată purtate de către Biserica Română Unită cu Roma, conferențiarul le crede îndeajuns cunoscute pentru ca să mai insiste asupra lor.

De aceea încheie cu un citat din cartea D-lui *Nicolae Iorga*, „*Sate și preoți din Ardeal*”, în care se spune că *din umilinta vlădicului Atanasie a răsărit biruința și înălțarea noastră*.

Interesant de remarcat din cadrul conferinței e interpretarea pe care o dă episcopul Inochentie Micu diplomei a 2-a Leopoldine. Pe când înaintașul său, episcopul Patachi, om crescut la *Viena și Roma* și deci o figură destul de proeminentă în Biserica noastră sub raportul cunoștințelor eclesiastice, înțelege ca, în baza acestei diplome, să ceară o serie de privilegii individuale pentru preoții săi. *Inochentie Micu e întâiul care cere, pe baza aceleiași diplome, drepturi naționale*, nu pentru o categorie socială, ci pentru întreg poporul Românesc din Ardeal.

Cei cari au asistat la conferință au trăit clipe de înălțare sufletească puțin comune. Verva D-lui Zenovie Păclișanu ne-a transpus în vremile trecutului, când Vlădica și săborul protopopilor, în simplitatea lor măreață hotărîră asupra destinului unui neam. Convinși de importanța luptei ei înțeleg să jertfească și să se jertfească. Am trăit, timp de un ceas, într'o lume cu mijloace de luptă de multe ori rudimentare, dar care prin fanatismul credinței, prin energia și perseverența depusă în această luptă a putut să biruiască. Conferința D-lui Zenovie Păclișanu a fost o înaltă lecție morală pentru zilele noastre. Ne-a prezentat o lume de oameni ciudați. Atât de săraci în cele lumești, dar atât de bogați sufletește și de aceea atât de puțin înțeleși de către lumea pripită de azi.

Oare n'ar fi timpul ca în haosul zilelor de azi viața lor sufletească să fie adâncită și mai ales, urmată!?

V. B.

CRONICI

— **AGRU-I la Vintire.** În ziua de 3 Martie c. a avut loc la parohia Vintire, șezătoarea lunară a cercului cultural agrist Holod și jur. Cu toate că vremea era ploioasă numărul celor prezenți a fost destul de frumos. Au participat *săteni și tineret* dela Mociar și dela Holod. Notăm prezența RR. PP. Paul Tămăian, prof. on., paroh, Sâmbăta; prof. A. Iluțiu cu d-na, Oradea; C. Marian, Rogoz; V. Ghergariu cu dna, Holod; E. M. Pantea, Mociar; V. Muntean cu dna, loco; precum și a d. notar din loc Vasile Groza cu dna; d. Florian Leuca inv. dir. cu dna; d. Țirlea, agent fiscal, d. Gavril Piț inv. dir. Rogoz etc. A prezidat d. Alex. Văcărescu, ajutat de d. I. Tămaș inv. dir. Holod, secretarul cercului. După »Bine ați venit« cântat de elevii vintireni, Păr. V. Ghergariu deschide ședința prin o scurtă cuvântare în care accentuiază menirea Agrului. Urmează conferința d-lui Președ. Alex. Văcărescu despre »Pocăiți«, explicând f. evidențiat rătăcirea, acestora și primejdia ce o constituiesc ei pentru cei ce nu-și cunosc legea și nu sunt buni creștini. Cu mult drag au ascultat sătenii și poeziile, cântările, monoloagele, dialoagele și piesa »Cârlig vinde pe Suru«, executate de școlarii și adulții pregătiți cu multă pricepere de Păr. și dna Munteanu. Deși erau semnalate, dată fiind vremea înaintată, alte conferințe nu s'au ținut. Încheierea șezătorii a făcut Păr. din loc V. Munteanu. La ora 5 p. m. s'a făcut la biserică adorarea Prea Sf. Sacrament în cadrele unui scurt serviciu religios. Păr. E. Pantea, preot în Mociar, predică despre erezia baptistă ai cărei aderenți spun că Prea Curata a fost femeie ca toate femeile și că Isus a mai avut frați, arătând în această privință doctrina adevăratei Biserici a lui Hristos. — Serbarea zilei luă sfârșit cu cântarea mariană de încheiere a serviciului divin.

— **Astru din Capitală.** Asociația Studenților Români Uniți A. ST. R. U. București, și-a ales următorul comitet pe anul 1935: *Președinte*: Iulian Brinzeu. *Vicepreședinte*: Ioan Moisa. *Secretar general*: Nicolae Moldovan. *Secretari de ședință*: Liviu Mărgineanu, Octavian Bacău. *Casier*: Gavril Cipăianu. *Controlor*: Coriolan Achim. *Biblioteca*: D-șoara Maria Aurelia Pop. *Membri în comitet*: D-șoara Eleonora Vlaicu, Coriolan Gheție. — Studențimea Română Unită, urmând idealurile trasate de înaintașii săi, tinde mai mult ca oricând, în aceste timpuri de criză morală, să creieze intelectuali cu adânc simț religios, cari mâine vor lupta pentru conștiința creștină românească.

— **Dela Agru parohiei catedralei Oradea.** Duminecă, 10 l. c. orele 4^{1/2} p. m. Agru parohiei catedralei Oradea și-a ținut obișnuita șezătoare lunară, la Șoala primară No. 10 din str. Mărăști. În fața unui numeros public, după cântarea imnului Împărate cesc, în absența președintelui — d-l secretar al asociației, prof. Aurel Pop a deschis șezătoarea. — După bucuria revederii exprimată de d-sa și după punctul de declamare și cor executate de elevii școlii primare, a urmat instructiva conferință a d-lui Potrovița, despre: Necredința în cele sfinte. — Adânc a impresionat recitarea poeziei, Zmeul lui Isus, precum și imnul Ave Maria; iar sugestivă »Reflexie« asupra Evangheliei zilei, rostită de păr. Neculăeș, a avut ecou puternic în mijlocul credincioșilor cari încep sf. post. Șezătoarea a

fost închisă prin cuvintele d-lui prof. Aurel Pop, care a mulțumit tuturor pentru sprijinul dat, și în special d-lui director Văleanu.

— **L'Osservatore Romano** din 24. 2. 1935, la o lună după moartea Mitropolitului Vasile Suciuc, aduce un admirabil articol comemorativ. Articolul e împodobit cu portretul mult regretatului chiriarh, precum și cu trei vederi: catedrala din Blaj cu seminarul și liceul, școala normală de băieți și Institutul Recunoștinței. Articole ca acesta, datorit, precum se pare, *Mons. Ion Bălan*, contribuie foarte mult la întemeierea reputației noastre peste hotare.

— **La Croix Paris** din 8. 2. 1935 încă ne rezervă o surpriză din cele mai plăcută. În pagina întâi a ziarului aduce un temeinic articol despre »*D-l Valer Pop*«, președintele AGRU-lui, actualul ministru de justiție. Articolul e semnat de *P. Ioan Georgescu* și arată importanța istorică a unirii noastre cu Roma, precum și valoarea ei actuală. O dovadă indiscutabilă a acestei valori vede Sf. Sa și în faptul că M. Sa Regele Carol II participă la congresul general al AGRU-lui din Lugoj, ridicând prin această participare, tânăra noastră asociație la însemnătatea celor mai vechi și mai bine meritate societăți culturale românești: Academia Română, Societatea Regală Română de Geografie și Astra. Și acest articol e ilustrat cu un foarte bine reușit portret al d-lui Valer Pop.

— **Banca »Unirea« S. A. Oradea. Bilanț la 31 Decembrie 1934. Active:** Cassa în numerar 68.216'— Lei; Portofoliu de titluri: Titluri românești Lei 100.000'—; Portofoliu de scont plătit în țară: Cambii fără garanții 8,696.270'— Lei; Cambii garantate cu ipot. 9,105.100'—; Debitori fără garanții 2,144.488'— Lei; Debitori garantați cu ipoteci 3,935.263'— Lei; Conturi diverse 479.862'— Lei; Mobilier și rechizite 266.479'— Lei; Total Lei 24,795.678'—.

Passive: Capital societar 7,500.000'— Lei; Fond de rezervă 27.031'— Lei; Fond special pt. creanțe dubioase 332.594'— Lei; Fondul de pensii 185.664'— Lei; Alte fonduri 3.968'— Lei; Depuneri spre fruct. din țară pe livrete Lei 10,825.784'—; Creditori în țară 5,435.254'— Lei; Conturi diverse 474.655'— Lei; Conturi transitorii 7.295'— Lei; Sold 3.433'— Lei; Total 24,795.678'— Lei.

Conturi de Ordine. — *Debit:* Efecte în gaj 1,734.550'— Lei; Debitori de titluri 17,510.500'— Lei; Depozite de titluri 5.000'— Lei; Total 19,250.050'— Lei.

Credit: Clienți: Efecte în gaj 1,734.550'— Lei; Depunători de titluri 17,515.500'— Lei; Total 19,250.050'— Lei.

Contul Profit și Pierdere. — *Debit:* Dobânzi la creditori 398.699'— Lei; Dobânzi la depuneri 152.635'— Lei; Cheltueli de Administrație: Salarii și indem. 320.716'— Lei; Diverse 129.284'— Lei; Impozite și taxe 18.013'— Lei; Beneficiul net 3.433'— Lei; Total 1,022.780'— Lei.

Credit: Dobânzi la debitori 641.437'— Lei; Dobânzi la scont 357.583'— Lei; Comisioane 8.160'— Lei; Diferențe de curs la portofoliu de titluri 15.600'— Lei; Total 1,022.780'— Lei.

Oradea, la 31 Decembrie 1934. — Consiliul de Administrație.

A apărut: **Slujba Sfințelor și Mântuitoarea Patimi din Joia Mare** pentru cor bărbătesc de *Francisc Hubic*. Prețul 250 Lei. Se poate comanda la autor, Oradea, Str. Pasteur 17.